

til at anskaffe sig en Sagsfører, og det ikke blot til at gaae hen og møde i en Ret, men til at føre og vellede en Aastedsforretning, hvilket Sidste er langt mere tidspildende og besværligt end det Første, hvorfor ogsaa vi Sagsførere naturligtvis tage højere Betaling derfor end for at møde i den ordinære Ret og der faae et Par Vidner afhørte. Dette er en Beføstning, som Parten kan undgaae, naar Vidnesførslen kan foregaae for Landvæsenkommisjonen, og det er et af de Momenter, som gjøre, at Udvalgets Fleertals Forslag vil være i Lægmands Interesse. Der er dernæst en anden Beføstning, som kan undgaaes ved Udvalgets Fleertals Forslag. Naar Parten skal føre et Thingsvidne for den ordinære Ret paa Aastedet, skal han nemlig skaffe et Kort optaget, for at Dommeren kan afhøre Vidnerne derefter, og til at optage det skal han naturligtvis have en sagkyndig Mand, en Landmaaler eller en Landinspecteur. Kan han føre Vidner for Landvæsenkommisjonen, bliver han fri for denne Udgift, thi da kan han undlade at optage dette Kort; det er ikke tidligere foreskrevet, det paalægges heller ikke ved den foreliggende Lov, og dersom Landvæsenkommisjonen vil have et Kort, medfører det ikke nogen særlig Beføstning for Parten, thi det maa da antages at blive tilveiebragt af den tekniske Mand, der efter Lovforslaget skal tilkaldes, og han vil naturligtvis ikke kunne beregne sig særskilt Betaling for at optage det. Det er den anden Beføstning, hvormed Mindretallets Forslag kan besvare Parten. Naar der skal holdes Aastedsforretning af den ordinære Ret, skal Parten naturligtvis bekoste sit eget, Dommerens og sin Sagsførers Møde; er der særskilt Skriver i Jurisdictionen, skal han ligeledes bekoste dennes Møde, og han skal endelig bekoste en Landmaalers eller Landinspecteurs Møde, det kan altsaa blive 5 Personers Møde, han skal bekoste for at faae en Aastedsforretning. Alt dette kan han blive fri for, naar Landvæsenkommisjonen maa afhøre Vidner, thi den kan tilkalde Vidnerne allerede i dens første Møde paa Aastedet, eller, hvis der skal være flere Møder paa Aastedet, senere, og navnlig kan den dette, naar der skal benyttes et teknisk dueligt Subject. Skulle vi altsaa

gaae ind paa Beføstningspunktet, da troer jeg rigtignok, det nødvendigtvis maa tale for, at Udvalgets Fleertals Forslag finder Thingets Bisald. Landvæsenfager ere allerede dyre nok paa Grund af, at der er combinerede Retter, og da disse nu ikke kunne undgaaes, mener jeg, at man gjerne kan oekonomisere paa andre Maader.

Jeg maa ogsaa tillade mig at tilbagefalde i den ærede Ministers Grindring, hvad han maaskee overseer, nemlig den historiske Udvikling, som han og hans Forgænger i Indenrigsministeriet have givet dette Lovudkast; da det i 1857 kom fra Regjeringen, havde det et ganske andet Indhold, end da det kom fra Regjeringen i 1858, thi i 1857 foreslog Regjeringen ikke, at en Retssbetjent skulde være Formand for Underlandvæsenkommisjonerne; den Forbedring har Regjeringen optaget fra Nigsdagen. Nu i 1858 kommer Ministeren og siger: Ja vel, nu er jeg ogsaa enig i, at en Underdommer skal være Formand i Underlandvæsenkommisjonerne; men naar den ærede Minister vil optage dette Udgangspunkt, saa er han ogsaa consequent forpligtet til at erkjende Underdommerens Dygtighed som Vidnesdommer i Landvæsenfager. Her er det, at jeg vil henvende den ærede Ministers Grindring paa den historiske Udvikling, og jeg vil give ham at betænke, om det ikke bør være en ligefrem Følge af den Forandring, der er seet med Hensyn til Formanden, at Ministeren gaaer ind paa det, vi her anbefale om Vidnesførsel, thi det er i Virkeligheden ikke Andet end Vidnesførsel for en ordinær Dommer. De ærede Herrer, der selv ere Dommere, mene vel, at Dommeren vil blive overstemt af Lægmandene, men jeg vil spørge de to ærede Dommere, om de nogenstunde have seet, at Meddomsmænd, hvor saadanne ere medtagne, have overstemt Dommerne (Klein og Bregensdahl: Ja!). Jeg har seet det en eneste Gang, men ikke oftere, og det var i et ganske særegent Tilfælde. Naar de to ærede Herrer ville kalde deres store Erfaring i dette Stykke tilhjælp, maae de dog vistnok erklære sig enige med mig i, at det er meget sjældent og aldeles undtagelsesviis, at Meddomsmænd i Livs- og Væressager afvige fra Underdommeren. Jeg